

Una feina per fer

Roger Vilà

Catalunya -sempre s'ha dit- és terra de bons traductors. Aquesta afirmació segurament té el cul ben assegut en el coixí que van confeccionar durant el primer terç del segle XX les institucions del país, un coixí farcit amb l'ampli ventall de traduccions d'obres clàssiques de l'antiguitat i també de grans obres de la literatura universal que van promoure aquestes institucions.

Després va passar el que va passar, i aquesta tasca de traslladar al català obres imprescindibles d'altres literatures va quedar estroncada. La represa va ser lenta, però es produí. A poc a poc va anar sorgint una nova generació de traductors i noves editorials que al llarg del darrer terç de segle van prosseguir la feina de cobrir els buits que hi havia en la nòmina d'obres traduïdes. De feina encara n'hi havia molta; de fet, molta més del que semblava, ja que la llista d'obres que calia traduir s'ampliava amb la llista de les que començava a ser necessari traduir de nou, atès que les versions de què disposàvem s'havien publicat dues generacions enrere de la mà de figures indiscutibles com Carles Riba, Josep Carner o Andreu Nin. De tot això es parlava als anys noranta i al tombant de segle.

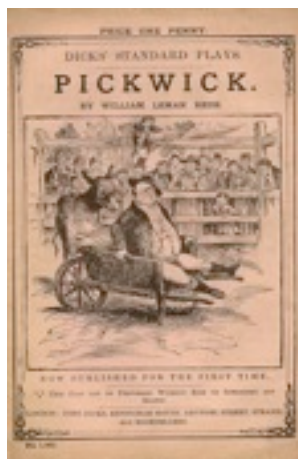
Avui, en ple segon decenni del segle XXI, sembla que tot hagi quedat aturat. Hi ha gent treballant, bons traductors esforçant-se a proporcionar versions actualitzades dels grans clàssics. Però no es veu per enlloc un programa de traduccions impulsat per les institucions del país, i les grans editorials han fet clarament marxa enrere i ja no aposten per treure al carrer les grans obres que encara no existeixen en català. Per sort, hi ha petites editorials, moltes de creació recent, que han pres el relleu i ajuden a

mitigar una mica el desastre. Perquè és un desastre veure la gran quantitat de grans obres que encara no s'han traduït al català; veure que moltes de les traduccions existents ja tenen setanta o vuitanta anys i convindria començar a substituir-les per noves versions, entre altres raons perquè la majoria són introbables i pertanyen a edicions exhaurides que ningú no s'encarrega de reeditar; o veure, per acabar-ho d'adobar, que la feina de traductor està tan mal pagada i tan poc valorada, cosa que no augura re de bo de cara al futur.

Llavors ens trobem que si volem llegir *Guerra i pau* en una bona traducció directa del rus hem de recórrer a edicions castellanques. Si volem llegir en català el clàssic de Nathaniel Hawthorne, *La lletra escarlata*, ens haurem de conformar a llegir un llibre escapçat. Si volem llegir *A la recerca del temps perdut* haurem d'esperar anys i panys fins que l'economia d'una petita i atrevida editorial permeti al traductor enllestir la feina. I si volem llegir la gran obra de Dickens, *Els papers pòstums del Club de Pickwick*, introbable en la versió de Carner, haurem d'agrair a Miquel Casacuberta, autor d'una nova i excel·lent traducció, que ens la deixi descarregar des del lloc web on l'ha posada a disposició dels lectors perquè cap editorial no es decideix a publicar-la en paper.

És indiscutible que un país amb cara i ulls ha de tenir cobertes unes necessitats culturals mínimes. Posar a l'abast dels ciutadans les grans obres universals és una d'aquestes necessitats mínimes. No n'hi ha prou de traduir Larssons, Follets i Browns. Però, com sempre, mana la massa, i per aquest camí no anem bé.

TRADUCCIONS INÈDITES

Una bona manera de comprovar com està el panorama de la traducció a Catalunya és visitar el web traduccionsinedites.cat, una iniciativa de Miquel Casacuberta. Davant la impossibilitat de publicar algunes de les traduccions de les quals és autor, Casacuberta va decidir posar-les a l'abast dels lectors, que poden descarregar-se des d'aquest web obres com *Els papers pòstums del Club de Picwick*, de Dickens, *La lletra escarlata*, de Nathaniel Hawthorne, o *Les bostonianes*, de Henry James. És una veritable llàstima que aquestes traduccions no hagin trobat cap editorial que les vulgui publicar en paper. Tenint en compte que l'any 2012 se celebrarà el bicentenari del naixement de Charles Dickens, seria un bon moment perquè algun editor es decidís a treure al carrer la nova traducció de *Picwick*, un dels llibres més importants de la literatura universal. No és pas que hi tinguem gaire fe, però des d'*El Procés* encoratgem els editors del país a mostrar una mica de criteri i a apostar, per variar, per apujar el llistó del que publiquen.